

Nr 120

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1970/71 till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. jämte motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 9, punkt D 2, s. 69—72 i utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 2 januari 1970) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 680 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I:89 av herr Bohman m. fl. och II:106 av herr Holmberg m. fl. vari hemställts att riksdagen med anledning av det aviserade förslaget om slopande av avdragsrätten för erlagd kommunal-skatt måtte hemställa om förslag till åtgärder mot kostnadsöverbältringen från stat till kommun,

dels de likalydande motionerna I:94 av herr Werner och II:108 av fru Ryding m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag om statligt grundbidrag till kommunerna för utgivande av kommunala bostadstillägg, förslagsvis 500 kr. per bidragsberättigad pensionstagare, förbundet med villkor i syfte att trygga en minimistandard enligt i motionerna anförda riktlinjer,

dels de likalydande motionerna I:145 av herr Eric Carlsson m. fl. och II:162 av herr Larsson i Öskevik m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning och förslag om ett statligt grundbelopp i det kommunala bostadstillägget till folkpensionen,

dels de likalydande motionerna I:288 av herr Högström m. fl. och II:317 av herr Ekström m. fl. vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsamt översyn av reglerna för kommunala bostadstillägg till pensionärer,

dels de likalydande motionerna I:573 av herr Bohman m. fl. och II:679 av herr Holmberg m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att pågående överläggningar mellan stats-

makterna och kommunerna beträffande fördelningen av kostnaderna bl. a. för skolväsendet måste bedrivas med största skyndsamhet,

dels motionen I:744 av herr Gösta Jacobsson vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en skyndsamt utredning med ändamål att kartlägga utvecklingen av de kommunala finanserna under den senast förflutna tioårsperioden, att upprätta prognoser för samma finanser under den närmaste tioårsperioden samt att framlägga de förslag till åtgärder vartill dessa undersökningar kan föranleda,

dels de likalydande motionerna I:753 av herrar Eric Peterson och Österdahl och II:871 av herr Jonsson i Mora m. fl. i vad avser hemställan att den av riksdagen 1969 begärda utredningen angående kostnadsfördelning mellan stat och kommun ävenledes får i uppdrag att överväga frågan om lämpliga statliga åtgärder för utjämnande av skillnaderna i de utgående kommunala bostadstilläggen.

Utskottet. Den av 1965 års riksdag beslutade skatteutjämningsreformen trädde i kraft fr. o. m. år 1966. Genom utvecklingen av det kommunala skatteunderlaget och höjda kommunala utdebiteringar har statens utgifter för skatteutjämningsbidragen successivt ökat i betydande omfattning. Anslaget till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 1 530 milj. kr. För budgetåret 1970/71 beräknas anslaget till 1 680 milj. kr. Den föreslagna anslagsökningen är således 150 milj. kr. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

I samband med behandlingen i följd av frågan om anslag innevarande budgetår till skatteutjämningsbidrag begärde riksdagen på utskottets förslag att en parlamentarisk utredning skulle få i uppdrag att göra en översyn av det nuvarande skatteutjämningsssystemet i syfte att nå en ytterligare utjämnad kommunalskatt över hela landet. Enligt utskottet borde utredningen också få i uppdrag att i samband därmed överväga frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun.

Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 24 april 1970 har chefen för finansdepartementet tillkallat sakkunniga med uppdrag att se över reglerna om skatteutjämningsbidrag till kommunerna.

Av direktiven för utredningen framgår att den bl. a. har att ta upp vissa frågor som äger samband med det framlagda skatteförslaget. Sålunda erinras i direktiven om att kommunerna avses skola få full kompensation för skattebortfallet till följd av ändringen av Ortsavdraget. Ändringen av Ortsavdraget kommer också att påverka ett par av fördelningsfaktorerna i skatteutjämningsssystemet, nämligen medelskattekraften i riket och skattekraften i varje enskild kommun. Utredningen har att beakta dessa effekter och att inom systemets ram föreslå erforderliga lösningar. Utredningen skall också undersöka om det inom skatteutjämningsysteme-

mets ram finns anledning att kompensera de invånare i kommuner med särskilt hög kommunalskatt som inte genom de nya statliga inkomstskatteskalorna blir helt kompenserade för förlusten av den skatteutjämnande effekten av det nuvarande kommunalskatteavdraget. Genom refererade delar av utredningsuppdraget synes syftet med yrkandet i motionerna I:89 och II:106 ha blivit tillgodosett i den mån så ej blivit fallet genom nedannämnda av chefen för civildepartementet tillsatta beredning, varför ifrågavarande motioner inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet får i frågan vidare hänvisa till riksdagens beslut i anledning av bevillningsutskottets betänkande nr 40.

Nyssnämnda beredning, som tillsatts med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande den 20 mars i år, har att behandla frågor om uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan stat och kommun. I avvaktan på en lösning härav skall frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun inte tas upp till prövning.

I syfte bl. a. att uppnå en längre gående utjämning av de ekonomiska olikheterna mellan kommunerna än skatteutjämnningssystemet i sin nuvarande utformning ger har i motionerna I:94 och II:108, I:145 och II:162, I:288 och II:317 samt I:753 och II:871 framförts yrkanden beträffande statsbidrag till kommunala bostadstillägg till pensionärer.

I sitt utlåtande förra året underströk utskottet att allmänt hållna automatiskt verkande regler som ej inkräktar på kommunernas självbestämmanderätt även i fortsättningen borde vara huvudprinciperna i skatteutjämnningssystemet. Detta betydde bl. a. att utskottet fann sig inte kunna biträda då motionsvis framförda yrkanden beträffande vissa specialdestinationer m. m. Riksdagen anslöt sig till utskottets uppfattning.

Med erinran härom avstyrker utskottet yrkandena i motionerna I:94 och II:108, I:145 och II:162 samt I:288 och II:317 liksom motionerna I:753 och II:871 i vad de åsyftar speciellt statsbidrag till bostadstillägg åt pensionärer. Syftet i övrigt med sistnämnda motioner torde vara uppnått genom den beslutade översynen av skatteutjämnningssystemet.

Frågan om statsbidrag till skolbyggnader och vissa andra skoländamål utreds av en särskild arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet. I arbetsgruppen ingår representanter för bl. a. Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet. Nu ifrågavarande yrkande i motionerna I:573 och II:679 torde avse denna arbetsgrupp som emellertid inte har att ta upp frågan om ändrad kostnadsfördelning mellan stat och kommun. Utskottet anser sig kunna utgå från att arbetsgruppen utan särskilt påpekande från riksdagen arbetar med största möjliga skyndsamhet. Utskottet avstyrker därför motionerna såvitt nu är i fråga.

I motionen I:744 begärda redovisningar och prognoser rörande kommunernas inkomster och utgifter m. m. torde, i den mån de inte redan

finns tillgängliga, till väsentliga delar komma att tas fram och vara grunden för beredningen i civildepartementet och för arbetet hos de sakkunniga för översyn av skatteutjämnningen. Yrkandet i motionen torde även i övrigt ligga helt i linje med dessa utredningsarbeten varför motionen inte synes påkalla någon åtgärd.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen till *Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 680 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I:89 och II:106,
3. att riksdagen avslår motionerna I:94 och II:108, I:145 och II:162, I:288 och II:317 samt I:753 och II:871, sistnämnda två motioner såvitt nu är i fråga,
4. att riksdagen avslår motionerna I:573 och II:679 såvitt nu är i fråga,
5. att riksdagen avslår motionen I:744.

Stockholm den 15 maj 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), fru Wallentheim (s), herrar Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Hjorth (s), Ottosson (m), fru Lilly Ohlsson (s), herrar Jonsson (s), Wirtén (fp), Wikström (fp) och Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Mellqvist (s), Eliasson i Sundborn (cp), Nordstrandh (m), Lindholm (s), Mattsson (cp), Gustafsson i Uddevalla (s), Blomkvist (s), Andersson i Knäred (cp), Svanberg (s), Tobé (fp), Jönsson i Arlov (s), Gustavsson i Ängelholm (s), Zachrisson (s), Lothigius (m) och Eriksson i Arvika (fp).

Reservation

beträffande *bostadstillägg åt pensionärer* av herrar Nyman (fp), Wirtén (fp), Wikström (fp), Johan Olsson (cp), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Andersson i Knäred (cp), Tobé (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med »Med erin-

ran» och slutar med »av skatteutjämningsystemet» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar den i motionerna framförda uppfattningen att den nuvarande skatteutjämningsystemet inte är tillräcklig för att trygga en önskvärd utjämnings av skillnaderna i de kommunala bostadstilläggen till pensionärerna. Enligt utskottets mening bör detta förhållande särskilt uppmärksammas vid översynen av skatteutjämningsystemet. Därvid bör övervägas åtgärder med syfte att eliminera de särskilda svårigheter som föreligger för kommuner med svag skattekraft och relativt stort antal pensionärer.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I:94 och II:108, I:145 och II:162, I:288 och II:317 samt I:753 och II:871.»

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I:94 och II:108, I:145 och II:162, I:288 och II:317 samt I:753 och II:871, sistnämnda två motioner såvitt nu är i fråga.»